

տեսանելի՝ շօշափելի օրինակաւ։ Այսպիսի Երազրով բնական է թէ մասնագիտաց չամբո շատ քիչ նորութիւն պիտի գտնուի հոն. բայց հետաքրքրական է միշտ. եւ նաեւ կարեւոր նորութիւններ կրնայ սպասուիլ՝ նկատելով փութալան կազմողին անխոնջ եռանդը, որ աշխատութիւն, ծախք չի խնայեր լաւ, բազմադն ընծայելու ձեռնարկութիւնը։

Թերութիւն մը յատկապէս աչքի կը դարձնաւ աշխատութեան մէջ, յօրինածութեան չգոյութիւնը։ Կազմողը բնաւ միտ չէ դարձ նիւթոց յօրինածական դասաւորութեան՝ ըլլայ ժամանակագրական, ըլլայ նիւթական, որ շատ անհամայն ապաւորութիւն կ'ընէ ընթերցողին վրայ. տեսարանները, անձնաւորութիւնք դարձ գար ետ եւ յառաջ անգաղար շարժման մէջ են. թո՛չ եւ բո՛հ վիճակի մէջ, նման արկղի մը, ուր ամենագոյի դրամ՝ հին, նոր, մեծ արժէք կամ գոյն, խճողուած է. այսպէս առաջին երկու պարկներու նիւթոց յաջորդութիւնն է. իւրիման կաթողիկոս († 1907), Մ. Նալբանդեան († 1866), Գարեթիւն Ամիրա Պէգեման († 1834), Պ. Օտման (1862), Ա. Հայկունի († 1866), Եօզ. Քեաթիպեան († 1882), Ղուկաս Կաթ. († 1799), Գրիգոր Պօղոս Պատուելի († 1855) եւ այսպէս յառաջ, մերթ հին մերթ նոր, մերթ եկեղեցական եւ մերթ աշխարհական։ Լաւագոյն պիտի ըլլար անշուշտ թէ ընտրուէր յօրինուածութիւն մը, եթէ չըլտն շրջան յաջորդէին գէմբերը, որով գեղեցիկ համայնապատկերի մէջ ներկայացած պիտի ըլլար հայ անցեալ կեանքը՝ իրականի համապատասխան գոյներով։

Այսու հանգիստ մենք դուռտանի կը գտնենք Եւրոպ. Չարգարեանի ձեռնարկութիւնն եւ ամենայն մաստիւ արժանի խրախուսանայ իբրեւ անգրանիկը իւր տեսակին մէջ. Vivat, crescat, floreat!

Հ. Ն. ԱՆՆԻՆԵԱՆ

LE FRANÇAIS. — Cours complet pour l'enseignement direct de la langue française. 1. partie, 1908. 3 ղըշ. — 2. partie, 1910. 5 ղըշ. (Գրատուն Պալենք)։

Այս անուամբ երկու հատորիկներ լոյս տեսան վերջերս՝ հրատարակութեամբ Պ. Պալենք գրտան։ Հեղինակը հետեւած է քայլ առ քայլ Berlitzի մեթոդին, որ լաւագոյն ոճն է կենդանի լեզուներու դարձնական ուսուցման։ Բերլիցեան մեթոդին առաւելութեանց վրայ խօսին աւելորդ է, վասն զի անոր անհեղբելի վիանքը են Եւրոպայի եւ Ամերիկայի ամէն գլխաւոր քաղաքներուն մէջ հաստատուած գաղութներն, որոնց մէջ այս մեթոդով կ'աւանդուին կենդանի լեզուներ՝ դարձանակ յաշնդութեամբ։ Պալենք գրատունն նոյն մեթոդին գաղղիկերէնի ատարկները կ'ընծայէ Հայոցս ալ։ Ընդհակալ եղբ այս ընծային եւ կը մաղթենք որ

մերանեայք օգտուին անկէ. Այս դասագիրքն՝ լեզուն ինք իրմ օրով լուր համար չէ, ինչպէս որ սխալմամբ Ա. Հատորին կողմ վրայ գրուած է. այլ պարզապէս գործիք մըն է մեթոդին տեղեակ քաջ գաղղիկացեալ դասաւորին ձեռքը. կամ թէ բռնիք աւանդելի դասերուն յօրինուածական մեծեալ ատարկներն են, որոնք դասաւորին բերնին եւ շարժումներուն մէջ կենդանութիւն առնելով՝ աշակերտին մասցը մէջ պիտի սողորուն եւ քիչ ժամանակուան մէջ զինքը կարող պիտի բնին սորված լեզուն խօսելու. վասն զի արդէն ամբողջ դասաւանդութիւնն ուսուցչին եւ աշակերտին միջեւ շարունակալ խօսակցութիւն է։ Այս խօսակցութիւններով ոչ միայն լեզուին բառերն ու ստութիւններն, այլ նաեւ քերականական ձեւերն հնչեալ եւ անընթեխ կը տպաւորուին աշակերտին մտացը մէջ, բայց այս ամէն արդիւնքներն այն ատեն միայն կարելի տեսնել, երբ ուսուցչին մեթոդին ընտելացած է, եւ իւր աւանդած լեզուն ոչ միայն տեսականապէս լաւ գիտէ, այլ նաեւ վարժ կը խօսի։

Դասագրքերու տպագրութիւնք մաքուր է եւ պատկերազարդ. թէեւ շատ մ'առաւորանքու պատկերները կը պակսին, որոնց ներկայութիւնն կրնար մեծ գիւրութիւն ընծայել դասաւանդութեան ասոր հակառակ քանի մը տեղ ալ նիւթին հետ առնչութիւն չունեցող պատկերներ կան, արդեօք պատկերներու թիւն աւելի ցուցնելու համար. դ. օ. (էջ 72) La nuit հատուածին վրայի պատկերն (որ արդէն էջ 28 անգամ մը գրուած էր) նիւթին հետ կապ չունի, ուր որ պատմութեանքին համեմատ պատկեր մը մեծապէս պիտի օգնէր մշին բուռածներն հասկնալու. նոյնպէս անիմատն է (77) Le jour հատուածին պատկերն. (էջ 82) L'hiver պատկերն թէեւ ձմեռ կը ներկայացնէ, սակայն պատմութեանքին մէջ բանքը չի բուսնդակել, նման են ինչ ինչ գեղեցիկ՝ այլ ոչ ամբողջովին։ Մեթոդին էական է՝ (եթէ կ'ուզուի պատկերներով ներկայացնել) որ պատկերն բովանդակէ ամբողջ պատմութեանքը։ (85) La bataille des chiens ըլլալուն՝ պատկերն, սակայն տեսարանն կրկին քաղաւն՝ երկու պատկեր պէտք էր. նոյնն պէտք է բուլ (82) ժամացոյցին համար ալ։ Պէտք չէ մոռնալ որ ըստ մեթոդին՝ ուսուցչին աշակերտին մայրենի լեզուն օգնութեան պիտի շառնու դասաւանդութեան ատեն, այլ առաջին ժամն սկսեալ միշտ աւանդուած օտար լեզուով պիտի խօսի. պատկերներն իրեն պիտի օգնեն աշակերտէն հասկնալու համար, ուստի եւ ըստ կարելոյն մանրամասն բովանդակութիւն ըլլալու են դասին։

Ուրիշ մտադրութեան արժանի կարեւոր կէտ մըն ալ կայ, որուն գէ՛մ առ հատարակ շատ կը մեղանշեն Պոլսոյ մամուլէն հրատարակեալ գատագրքերն, այսինքն է՝ բնագրին տպագրական սխալներէ զերծ չըլլալը։ Տպագրական սխալներն ընդհանրապէս անհաճոյ են, բայց կրնան շատ վնասակար չըլլալ, եթէ նիւթին առցած անձինքներէ կարգացուելու գրքերու կամ թերթերու մէջ գտնուին. բայց այնպէս չէ գատագրոց՝ մանաւանդ ոչնչիսի գատագրոց մէջ, որոնք լեզուի ուսման յատկացուած